

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

Tehetség és szolgálat

Polyák Zsófia festő-restaurátorral beszélgettünk

Mindig nagy örömmel tölt el, amikor megcsodálhatok egy-egy művészi alkotást. Egy mű több annál, mint szépség vagy csodálat. Ott van mögötte az alkotó ember. Mindenkinek más és más nyújt mély élményt. Szüleim hálószobája falán lóg egy máriapócsi kegyképmásolat. Lenyűgöző. Kíváncsi voltam arra a képíróra, akinek a lelki békét köszönhetem mindannyiszor, ahányszor rátéved tekintetem a Szűzanya arcára. Ismerjék meg Polyák Zsófia görögkatolikus festő-restaurátort!

Ebben az évben végeztél festő-restaurátor szakon a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. Hogyan fogalmazódott meg benned, hogy erre a szakra add be a jelentkezésed?

A képzőművészet már kisiskoláskorom óta jelen volt az életemben. Hatással volt rám, azonban sokáig nem tudtam elképzelni, hogy felnőttként ezzel foglalkozom majd. Szerettem volna képzőművészeti képzést nyújtó középiskolába jelentkezni, azonban egy magas elvárásokat támasztó gimnáziumot jelöltem meg elsőként, ahová fel is vettek. Utólag már nem bánom, hogy oda jelentkeztem, hiszen alapos elméleti képzésben volt részem, és a vallásos, jezsuita nevelés is jó irányba terelt. A hitem egyre erősödött, aminek alapja az is, hogy édesapám görögkatolikus pap.

Sokáig gondolkodtam azon, hogy milyen irányba induljak el, ha kikerülök a gimnáziumból, ahol a matek, fizika és kémia tantárgyakból jeleskednem a rajz mellett. Végül a villamosmérnöki és a festőrestaurátor-művész szak között hezitáltam, hiszen a restaurátorképzésben is hasznát vehetném a reális tudásomnak. Az ikonfestés hatására döntöttem úgy, hogy nem a mérnöki irányvonalat fogom követni, hanem megpróbálom a Képzőművészeti Egyetemre jelentkezni. Másfél évem volt arra, hogy felkészüljek a felvételire.

A művészettörténet oktatása a gimnáziumi keretek között az alacsony óraszámú párosított háttérbe szorult a többi tantárggyal szem-

ben, ezért elhatároztam, hogy rajzból fogok érettségizni, hiszen tudtam, hogy az egyetemi felvételi harmadik fordulóján szükségem lesz erre az elméleti tudásra. 2013 nyarán felvételiztem, és meg voltam győződve róla, hogy nagyon csekély esélyem van bejutni az egyetemre. Már elterveztem, hogy mi mindent fogok csinálni abban az évben, ha nem vesznek fel. Legnagyobb meglepetésemre túljutottam az első és a második fordulón, majd jött az értesítés, hogy felvettek.

A Magyar Nemzeti Múzeumban állították ki diplomamunkádat. Meséjl róla!

Pacsika Lillával közösen dolgoztunk az előző tanévben a diplomamunkánkon, amely az abaújszolnoki görögkatolikus templomból származó, hordozható, baldachinos, két oldalán festett körmeneti ikon, egyik oldalán az Útmutató Istenszülő-, másik oldalán keresztrefeszítés ábrázolással. Készítése a 18. század második felére tehető, alkotója ismeretlen.

Tanulmányaim harmadik évében felmerült annak a lehetősége, hogy a körmeneti ikon lesz a diplomamunkám, így ennek kutatásából szerettem volna írni a szakdolgozatomat, ami a körmeneti ikon történetének megismeréséről, valamint felépítésének vizsgálatáról szól. Terdik Szilveszter művészettörténész javaslatára művészettörténeti analógiákat kerestem egy tanulmányi út keretein belül a felvidéki görögkatolikus fatemplomokban, és rátaláltam a rózsadombi templom ikonosztáziójára

és oltárképére, amelyek olyannyira hasonlítanak festőileg a körmeneti ikonokhoz, hogy a műtárgyak egy mester munkái lehetnek. Nemcsak a rózsadombi templomban lévő analógiák, hanem a fatemplom is egyezőséget mutat az egykori abaújszolnokival. Forrásokból tudjuk, hogy az 1700-as évek elején Abaújszolnokra a Felvidékről betelepített ruszinok, amint tudtak, templomot építettek maguknak.

Az abaújszolnoki oltárképet is vizsgáltam a hasonló vörös márványfestése és aranyozása miatt. Ezt a Magyar Nemzeti Múzeumban szerveződő 2020-as görögkatolikus kiállításig restaurálni fogják, így a kiértékelt mintáim a restaurátorok segítségére lehetnek.

Ikonokat is festesz. Mit jelent számodra? Hogyan jut el valaki oda, hogy ikont fessen?

Görögkatolikus papcsaládban felnőve közel áll hozzám a hagyományaink ápolása, az ikonok értelmezése, tisztelete, valamint festő-restaurátorként a művészet és a technikák ismerete, azok tanulmányozása. Tizenegyedikes koromban elhatároztam, hogy ikont fogok festeni egy görögkatolikus rajzpályázatra. A célom megvalósításában a szomszéd városban élő ikonfestő atya volt segítségemre. Eleinte csak az ecseteit mostam, alapoztam a fatábláit, és figyeltem, ahogyan fest. Majd elkészítettem az első ikonom, és különdíjat kaptam a pályázaton. Ezt követően egyre több ikonmegrendeléssel kerestek meg, és a folyamatos munkának köszönhetően sokat fejlődtem. Nagyon felemelő érzés szentképeket festeni, és hálás vagyok azért a tehetségért, amelyet Istentől kaptam ehhez.

A festéstechnikai alapokat – mint a fatábla szakszerű alapozása, a bonyolult aranyozási folyamatok és a tojástempera-festék előkészítése – ugyan elsajátíthattam a restaurátorképzés keretein belül, de a kanonizált ikonformákat, az évszázadok folyamán átörökölt színhasználatot, az ábrázolás bonyolult geometriai struktúrájának átültetését csak Dimitrisz Sziregelasz görög származású ortodox ikonfestő művésztől leshettem el, akinek a tanfolyamán több alkalommal is részt vettem.

Idén nyáron ikonfestő táborot vezettél. Milyen élményekben volt részed?

A tábor számomra is hatalmas élmény volt, hiszen rengeteg ikon formálódott meg közvetve általam. Felemelő volt látni az ikonszentelésen, hogy milyen komoly munkát végeztünk együtt. A tábor a közös munkáról és tanulásról szólt. Türelmet igényelt és elmélyülést, amit nagyban segítettek a reggeli Szent Liturgiák és az atyák előadásai. Csütörtökön Polyák Imre atya elének tárta az ikonok filozofikus értelmezésének mélységeit. Július utolsó hetében 28-an vettek részt a hétfőtől vasárnapig tartó foglalkozáson. A színes társaságban minden korosztály jelen volt, nemcsak görög-, hanem római katolikusok is. Innen is látszik, hogy

milyen nagy az ikonfestészet vagy – ahogy Ábel püspök atya szerdai előadásán elhangzott – az ikonírás iránti érdeklődés. Hálás köszönettel tartozom Tóth Elek atyának, aki lehetővé tette a tábor megszervezését, vasárnap ünnepélyes keretek között megszentelte az ikonokat, a prédikációjában pedig kitért az ikonok történetére és értelmezésére; valamint Vereb Csabáné Juditnak, aki lebonyolította a szervezést, beszerelte a szükséges anyagokat, és elkészítette az alapozott fatáblákat.

Jövőre ugyanekkor (július utolsó hete), ugyanitt, a nyirácsádi közösségi házban megrendezésre kerülő ikonfestő táborba várjuk a lelkes, fiatal, 15–29 éves jelentkezőket.

Mik a terveid?

A következő tanévben elvégzem a képzőművész tanár szakot, de valószínűleg főként festményrestaurálással és ikonfestéssel szeretnék foglalkozni. Továbbá a terveim közt szerepel ikonfestő kurzusok tartása Budapesten és nyaranta különböző településeken.

Papcsaládból származol. Mit jelent számodra a család, a nagy család?

Ha nem származnék papcsaládból, nem hiszem, hogy megtaláltam volna a hivatásomat. Ezért főleg édesanyámnak vagyok hálás, aki a szomszéd városban lévő ikonfestőhöz, dr. Janka Gábor atyához terelt engem. Édesapám kirándulásokat szervezett Felvidékre, ahol régi görögkatolikus fatemplomokba nyerhettem betekintést, Moldvába, ahol az ortodox templomok sötét falfestményei annyira megtetszettek, hogy azóta az az egyik álmom, hogy kifesthessek egyet.

Nagy családban élni azt is jelenti, hogy sosem vagy egyedül, mindig számíthatsz valakire, aki meghallgat és megért téged.

